

Evaluarea nivelului de sărăcie energetică în România

Înțelegerea și abordarea
problemei sărăciei energetice în
România: Examinarea rolurilor
constrângerilor structurale și
comportamentale

Septembrie 2024

© 2024 Banca Internațională pentru
Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială
1818 H Street NW
Washington DC 20433
Telefon: 202-473-1000
Internet: www.worldbank.org

Această lucrare este un produs al personalului Băncii Mondiale, care a beneficiat și de contribuții externe. Constările, interpretările și concluziile exprimate în lucrarea de față nu reflectă neapărat opiniile Băncii Mondiale, ale Consiliului său Executiv sau ale guvernelor pe care le reprezintă.

Banca Mondială nu garantează acuratețea datelor incluse în această lucrare. Limitele, culorile, denumirile și alte informații ilustrate pe orice hartă din această lucrare nu implică nicio apreciere din partea Băncii Mondiale cu privire la situația juridică a niciunui teritoriu, nici aprobarea sau acceptarea unor astfel de limite.

Drepturi și permisiuni

Materialul conținut în această lucrare este supus drepturilor de autor. Deoarece Banca Mondială încurajează diseminarea cunoștințelor pe care le deține, această lucrare poate fi reprodusă, integral sau parțial, în scopuri necomerciale, cu condiția recunoașterii întocmai a prezentei lucrări. Orice întrebări referitoare la drepturi și licențe, inclusiv drepturi subsidiare, trebuie adresate către World Bank Publications, The World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, SUA; fax: 202-522-2625; e-mail: pubrights@worldbank.org .

Traduceri — Dacă realizați o traducere a acestei lucrări, vă rugăm să adăugați următoarea declarație de declinare a responsabilității, împreună cu recunoașterea sursei: Această traducere nu a fost realizată de Banca Mondială și nu trebuie considerată o traducere oficială a Băncii Mondiale. Banca Mondială nu răspunde nici pentru conținutul traducerii, nici pentru posibilele erori făcute în cadrul acesteia.

Adaptări — Dacă realizați o adaptare a acestei lucrări, vă rugăm să adăugați următoarea declarație de declinare a responsabilității, împreună cu recunoașterea sursei: Aceasta este o adaptare a unei lucrări originale a Băncii Mondiale. Opiniile și părerile exprimate în adaptare sunt responsabilitatea exclusivă a autorului sau autorilor acesteia și nu sunt avizate de Banca Mondială.

Conținutul terțelor părți — Banca Mondială nu deține în mod neapărat proprietatea asupra fiecărei componente a conținutului lucrării. Prin urmare, Banca Mondială nu garantează că utilizarea oricărei componente sau părți individuale aflate în proprietatea unei terțe părți și conținute în lucrare nu va încălca drepturile respectivei terțe părți. Riscul formulării de pretenții asociate cu o astfel de încălcare vă revine exclusiv dvs. Dacă doriți să reutilizați o componentă a lucrării, vă revine, de asemenea, responsabilitatea de a stabili în ce măsură trebuie să obțineți permisiunea pentru o astfel de reutilizare și să obțineți permisiunea de la deținătorul drepturilor de autor. Exemple de astfel de componente pot fi, fără însă a se limita la, tabele, figuri sau imagini.

Înțelegerea și abordarea problemei sărăciei energetice în România: Examinarea rolurilor constrângerilor structurale și comportamentale

---

Monica Robayo-Abril, Jonathan Karver,
Britta Rude, Ailin Tomio, Alessandro Silvestri
și Kiyomi Cadena

Unitatea pentru practici globale în domeniul sărăciei și echității, precum și pentru minte, comportamente și dezvoltare (eMBeD).

Banca Mondială

Mulțumiri

Prezentul raport este rezultatul muncii unei echipe conduse de dna Monica Robayo-Abril (Economist senior, Practici globale în domeniul sărăciei), sub îndrumarea dnei Gallina Vincelette (fost Director de țară, Uniunea Europeană), dnei Marina Wes (Director de țară, Uniunea Europeană), dlui Salman Zaidi (fost Manager de practică, Practici globale în domeniul sărăciei), dlui Ambar Narayan (Manager de practică, Practici globale în domeniul sărăciei) și dnei Reena Badiani-Magnusson (Lider de program și Economist senior). Echipa principală a fost formată din dl Jonathan Karver (Economist, Unitatea eMBED, Impactul dezvoltării (DIME)), dna Britta Laurin Rude (Young Professional, Practici globale în domeniul sărăciei), dna Ailin Tomio (Specialist în comportamentul uman, Unitatea eMBED, Impactul dezvoltării (DIME)), dl Alessandro Silvestri (Consultant, Practici globale în domeniul sărăciei și Unitate eMBED, Impactul dezvoltării (DIME)) și dna Kiyomi Cadena (Consultant, Practici globale în domeniul sărăciei).

Pe capitole, acestea au avut următorii autori: capitolul de sinteză a fost scris de dna Monica Robayo-Abril; capitolele 1-3 au fost scrise de dnele Monica Robayo-Abril și Britta Rude; capitolul 4 a fost scris de dl Jonathan Karver, dna Ailin Tomio și dl Alessandro Silvestri; capitolul 5 a fost scris de dna Monica Robayo-Abril, dna Kiyomi Cadena, dl Jonathan Karver și dna Ailin Tomio; iar capitolul 6 a fost scris de dna Monica Robayo-Abril. În plus, echipa a beneficiat de observațiile formulate și discuțiile purtate și cu dna Nga Nguyen, dna Reena Badiani-Magnusson (Practici globale

în domeniul sărăciei), dnii Cătălin Păuna și Andrei Silviu (Practici globale în domeniile macroeconomie, comerț și investiții), dl Mariano Gonzalez și dna Melisa Gaitan (Practici globale în domeniul energiei). Echipa a beneficiat și de aportul dnei Armanda Carcani (Asistent de program, Practici globale în domeniul sărăciei), al cărei sprijin în cadrul proceselor a fost extrem de valoros, al dlui McNaughton, care a editat raportul, precum și al dnei Sara Ochoa, care a creat macheta grafică a copertei, și al dnei Kilka Diseño Gráfico, care a conceput macheta grafică pentru restul raportului.

Echipa a organizat consultări, în România, cu oficiali ai instituțiilor publice, inclusiv din cadrul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, Ministerului Energiei și Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene. Consultări similare au avut loc și cu persoane asociate cu grupuri de reflecție (*think tanks*), agenții ale ONU, Observatorul Român al Sărăciei Energetice și alți parteneri de dezvoltare.

Echipa mulțumește și pentru sprijinul financiar acordat de Fondul Fiduciar pentru Întreaga Economie în scopul colectării de date calitative.

Echipa dorește să își exprime recunoștința pentru sfaturile și îndrumările primite din partea evaluatorilor *inter pares*, respectiv dl Alexandru Cojocaru, dl Mariano Gonzalez și dna Michelle Dugas.

ABREVIERI ȘI ACRONIME

ANRE	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei	IACP	Indicele armonizat al prețurilor de consum
AROP	Risc de sărăcie (At-Risk-Of-Poverty)	ID	Interviu detaliat
B20	Bottom 20	IHSN	Rețeaua internațională de sondare a gospodăriilor
CAPP	Programul prioritar „Aer curat”	FMI	Fondul Monetar Internațional
CATI	Interviu telefonic asistat de calculator	ISR	Indicator socială de referință
CEE	Europa Centrală și de Est	KGOE	Kilogram de petrol echivalent
AFE	Angajamentul față de echitate	KTOE	Kilotonă de petrol echivalent
CT	Transfer de numerar	KW	Kilowatt
CE	Comisia Europeană	KWo	Kilowatt-oră
EAC	Europa și Asia Centrală	VR/CR	Venituri reduse/Costuri ridicate
ECAPOV	Baza de date privind sărăcia în Europa și Asia Centrală	GPL	Gaz petrolier lichefiat
CCSE	Centrul de consiliere privind sărăcia energetică	SRTL	Strategia de renovare pe termen lung
PAGSE	Programul de asistență pentru gestionarea sectorului energetic	CMMN	Cadru pe mai multe niveluri pentru măsurarea accesului la energie
EU	Uniunea Europeană	M/2	Ponderea cheltuielilor cu energia sub o jumătate din valoarea medianei
EU EPOV	Observatorul Uniunii Europene privind sărăcia energetică	PNIESC	Planul Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice
EUROSTAT	Biroul European de Statistică	PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
EU-SILC	Statisticile Uniunii Europene privind venitul și condițiile de viață	PPC	Paritatea puterii de cumpărare
FGD	Discuții în cadrul focus-grupului	P10	Ponderea cheltuielilor cu energia peste 10%
PIB	Produs intern brut	FSC	Fondul Social pentru Climă
VMG	Venit minim garantat	EDpTOȚI	Energie durabilă pentru toți
MSR	Mecanismul de soluționare a reclamațiilor	2M	Ponderea cheltuielilor cu energia de cel puțin două ori valoarea medianei
GWH	Gigawatt/oră	OMS	Organizația Mondială a Sănătății
HBS	Sondaje privind bugetul gospodăriilor		

Rezumat

De ce este abordarea problemei sărăciei energetice esențială pentru dezvoltarea economică?

Abordarea problemei sărăciei energetice este extrem de importantă pentru dezvoltarea economică, dată fiind legătura sa strânsă cu sărăcia veniturilor. Cercetările ne arată faptul că gospodăriile cu venituri reduse sunt afectate în mod disproporționat de creșterile prețurilor la energie. Aceste gospodării nu dispun de mijloace financiare pentru a absorbi șocurile, motiv pentru care bunăstarea lor generală poate avea de suferit. O astfel de stare de vulnerabilitate poate determina gospodăriile să se abțină de la a mai utiliza energia sau să apeleze la tehnologii și surse mai puțin eficiente și chiar murdare, în special pe timp de iarnă, ceea ce prezintă riscuri pentru sănătate. Există variații ale impactului la nivel de distribuție a bunăstării și sub-categorii de populație, studiile evidențiind vulnerabilitatea crescută la sărăcie energetică a categoriilor mai avansate în vârstă și a gospodăriilor cu venituri reduse. Astfel, majorările prețurilor la energie au potențialul de a accentua disparitățile deja existente, precum și de a împinge și mai multe gospodării într-o situație de sărăcie monetară.

Prin urmare, având în vedere diferitele categorii de populație, este esențial ca aspectele multidimensionale ale sărăciei și vulnerabilității să facă obiectul unei analize aprofundate, care să acopere aceste categorii diferite de populație.

Mai mult, dovezile colectate la nivel global sugerează că circumstanțele în care persoanele sunt private de energie afectează negativ bunăstarea generală, dezvoltarea umană și rezultatele în materie de protecție a mediului. Persoanele din gospodăriile sărace din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie se confruntă cu o probabilitate mai mare de a dezvolta afecțiuni respiratorii și cardiace din cauza temperaturilor improprie și a expunerii la pulberi în suspensie, precum și cu provocări legate de sănătatea mintală, asociate cu stresul cauzat de plata facturilor de energie. Cercetările realizate în 50 de țări în curs de dezvoltare arată că reducerea sărăciei energetice este asociată cu rezultate îmbunătățite în materie de sănătate și educație, accesul la electricitate exercitând un efect mai pronunțat decât consumul de energie. Impactul sărăciei energetice asupra sănătății mintale, exacerbat în timpul crizelor economice, este evidențiat de studii care arată o corelație cu problemele de sănătate mintală, în special depresia.

Consecințele asupra mediului, inclusiv defrișările și emisiile de gaze cu efect de seră, accentuează preocupările de sănătate publică, cum ar fi poluarea aerului în interiorul clădirilor și vătămările fizice care pot să apară în timpul adunării și arderii lemnului de foc. În plus, sărăcia energetică afectează în mod disproporționat echitatea de gen și perspectivele educaționale, în special pentru femeile care se expun riscurilor fizice legate de obținerea combustibilului. Efectele legate de timp, cum ar fi nevoia de a aduna combustibil și de rezolva sarcini energetice, influențează frecvența cursurilor și contribuie la creșterea absentismului datorat îmbolnăvirilor.

Imperativul de a cuantifica și a aborda sărăcia energetică în România este subliniat de posibilele beneficii pentru dezvoltare și de prioritatea pe care Comisia Europeană o dă acestei probleme în contextul Tranziției Echitabile la nivel european. Ca parte a pachetului legislativ Energie curată pentru toți europenii, Comisia Europeană (CE) a înființat Observatorul sărăciei energetice al Uniunii Europene (EPOV) cu scopul de a veni în sprijinul statelor membre (în prezent, Centrul consultativ privind sărăcia energetică (CCSE)), subliniind importanța atenuării sărăciei energetice pentru a crește bunăstarea, a îmbunătăți rezultatele în materie de protecție a mediului și a obține economii de costuri. În contextul românesc, abordarea sărăciei energetice este de o importanță crucială, având în vedere, în mod deosebit, impactul crizei energetice asupra consumatorilor vulnerabili, și necesită punerea în aplicare cu promptitudine a măsurilor evidențiate în pachetul REPower UE, în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență (PNNR) al României. Cu toate acestea, dovezile unei înțelegeri cuprinzătoare a diferiților factori de influență ai sărăciei energetice din România sunt limitate și impun demersuri de cercetare mai robuste.

Raportul se concentrează pe patru teme cheie reieșite din sondajele oficiale realizate în gospodării și care se bazează pe noi date calitative și cantitative colectate în perioada iunie-iulie 2023, cu scopul de a oferi un instantaneu actualizat al vulnerabilității energetice în rândul gospodăriilor din România. Printre temele majore se numără (1) poziția adoptată de România față de accesul la energie accesibilă, fiabilă și durabilă în rândul gospodăriilor; (2) barierele structurale și comportamentale care împiedică gospodăriile să depășească treptat starea de sărăcie energetică, cu accent pe tranziția către surse durabile de încălzire; (3) impactul creșterii prețurilor la energie asupra sărăciei energetice și bunăstării; și

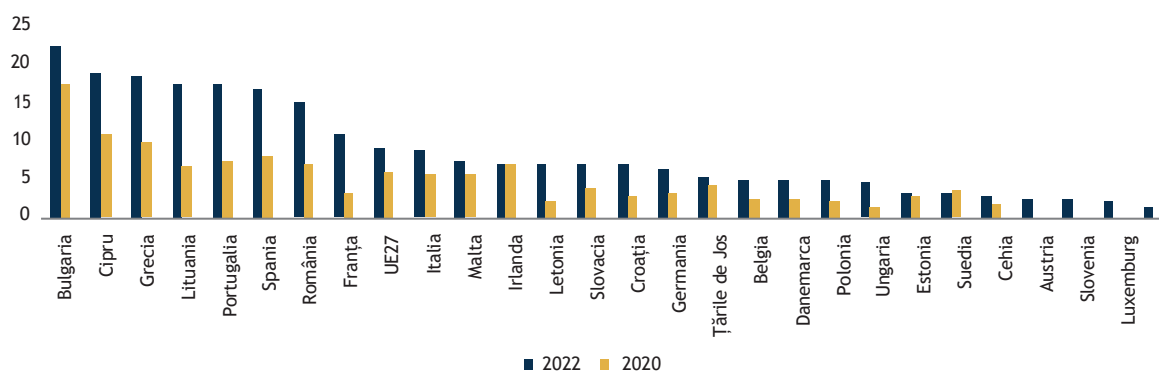
măsurile promițătoare de politică, care pot reduce povara energetică asupra gospodăriilor cu venituri reduse, în procesul de tranziție către un sistem energetic mai eficient și către surse regenerabile în România. Bazat pe date cantitative și calitative și utilizând o combinație de metode cantitative, inclusiv modele econometrice și tehnici de micro-simulare, alături de abordări calitative, cum ar fi analiza tematică a datelor colectate pe teren, raportul își propune să înțeleagă în profunzime fenomenul sărăcie energetice în România și să fundamenteze intervenții de politică menite să își atingă scopul. Noile date colectate de Banca Mondială în contextul crizei generate de conflictul din Ucraina stau la baza unei evaluări exacte și actuale a situației, un demers crucial pentru conceperea de programe de sprijin eficiente, care să vizeze cele mai vulnerabile gospodării, în contextul actual.

Unde se situează gospodăriile românești din punct de vedere al sărăciei energetice și care gospodării sunt mai susceptibile de a fi afectate?

În România, multe gospodării au declarat că se confruntă cu sărăcie energetică, existând o nevoie pronunțată de surse adecvate de încălzire, răcire, iluminat și energie pentru aparatele obișnuite. Dat fiind caracterul multidimensional al sărăciei, definirea și evaluarea amplitudinii acestui fenomen ridică numeroase provocări. Cu toate acestea, indicatorii subiacenți relevă o incidență mare a sărăciei energetice în România, indicând faptul că mulți oameni au dificultăți reale în accesarea și asigurarea serviciilor energetice esențiale. Aproximativ 25% din populație s-a confruntat cu o anumită formă de sărăcie energetică în anul 2021, gospodăriile alocând aproximativ 8,7% din cheltuieli pentru energie. Procentele ridicate de oameni care se luptă cu această problemă au persistat, 17,8% întâmpinând dificultăți în plata facturilor la utilități în anul 2022, unul dintre cele mai ridicate procente din UE. În anul 2022, 15,2% dintre gospodării au făcut eforturi importante pentru a se încălzi, din nou unul dintre cele mai ridicate procente din UE, iar și mai îngrijorător este faptul că acest procent a crescut față de anul 2020 (Figura ES1). Și răcirea ridică provocări la fel de importante, de vreme ce 31% din gospodării se confruntă cu reale dificultăți în a-și păstra locuințele răcoroase pe timpul verii. Sărăcia energetică afectează în mod disproporționat gospodăriile mai vulnerabile și pe cele cu venituri reduse. Aceste disparități semnaleză preocupări legate de echitate în modelele de consum de energie ale gospodăriilor cu venituri mai mari și cele mai puțin privilegiate.

Figura E S1 Imposibilitatea de a încălzi în mod corespunzător locuința, anul 2022 față de anul 2020

Sursa: Eurostat 2023. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_MDES01__custom_6037156/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=8f6604d8-6581-4f7b-adde-7a9e53a28caf

Două aspecte critice explorate în această analiză a sărăciei energetice în România sunt conectivitatea și caracterul accesibil al energiei. Studiul privind conectivitatea ne arată că, în anul 2021, aproape toate gospodăriile erau racordate la energie electrică, între diferitele sub-categorii de populație existând doar diferențe neglijabile. Totuși, în ceea ce privește gazele naturale, disparitățile sunt mai accentuate, zonele rurale prezentând rate de acoperire mai reduse. Lemnul este sursa primară de încălzire, în special în regiunile rurale, indicând faptul că, în evaluarea modelelor de cheltuieli și a vulnerabilităților, este important să se aibă în vedere surse diversificate de energie. Secțiunea din prezentul raport dedicată caracterului accesibil al energiei analizează deopotrivă măsurile monetare și nemonetare, reflectând necesitatea aplicării unei plaje largi de metodologii pentru a estima ponderile cheltuielilor cu energia. Ponderele cheltuielilor cu energia din venituri, excluzând cheltuielile legate de autovehicule, este cel mai solid indicator pentru România. Prezentul raport folosește trei indicatori ai sărăciei energetice pentru a constata că aproximativ un sfert din populația României era săracă din punct de vedere energetic în anul 2021. Suprapunerile și deosebirile dintre sărăcia monetară și cea energetică subliniază necesitatea unor intervenții strategice orientate.

Analiza detaliată constată, mai departe, că tiparele de cheltuieli cu energia și sărăcia energetică în România sunt influențate semnificativ de nivelul veniturilor, gospodăriile cu venituri reduse și alte categorii vulnerabile confruntându-se cu o vulnerabilitate mai mare la creșterile prețurilor la energie. Prezentul raport identifică anumite sub-categorii specifice ale populației, cum ar fi gospodăriile cu o singură persoană în vârstă, pensionarii și beneficiarii ajutoarelor sociale, care sunt și mai mult afectate de sărăcia energetică și, drept urmare, necesită intervenții de politică adaptate.

Constatările subliniază și faptul că este deosebit de important să se aibă în vedere deopotrivă măsurile monetare și nemonetare care privesc caracterul accesibil al energiei, în lumina unor probleme specifice, cum ar fi pierderile, condițiile locative și expunerea la problemele de mediu. Secțiunile finale subliniază necesitatea unor politici care să vizeze direct și cu eficacitate sărăcia energetică și evidențiază rolul pe care renovările în scop de creștere a eficienței energetice le pot juca, în special pentru gospodăriile mai sărace din zonele rurale și urbane. Evaluarea generală evidențiază caracterul al sărăciei energetice în România și oferă perspective valoroase pentru decidenții politici

Pentru a elabora strategii eficiente de combatere a sărăciei energetice, decidenții politici trebuie să recunoască eterogeneitatea care caracterizează modelele de cheltuieli cu energia și ratele sărăciei energetice la nivelul diferitelor sub-categorii ale populației. Intervențiile orientate s-ar putea dovedi a fi mai eficiente din punct de vedere al costurilor și mai eficiente decât o abordare universală, deoarece vizează circumstanțele unice ale diferitelor categorii demografice.

În mod aparte, suprapunerea dintre cei considerați săraci din punct de vedere al energiei și cei afectați de sărăcie monetară este doar parțială. Această observație evidențiază necesitatea ca decidenții politici să adopte o abordare distinctă față de sărăcia energetică și să înțeleagă că acest tip nu reprezintă doar o extensie a sărăciei monetare, motiv pentru care vizarea cu preponderență a celor cu venituri reduse nu va fi o măsură suficientă pentru a atenua fenomenul. Sunt necesare intervenții orientate și adaptate în mod explicit la provocările cu care se confruntă gospodăriile vulnerabile din punct de vedere al energetic, care pot avea sau nu venituri reduse.

Locuințele ineficiente din perspectiva energiei reprezintă o problemă majoră, în special pentru gospodăriile mai sărace și a celor situate în zonele rurale.

Aproximativ una din patru gospodării regăsite în ultimele 20% din punct de vedere al distribuției veniturilor (categoria B20) a declarat pierderi de aer cald (din cauza calității proaste a izolației), ceea ce indică necesitatea unei infrastructuri de mai bună calitate și a unei mai bune mentenanțe a locuințelor. În deosebi, zonele rurale se confruntă cu rate mai ridicate ale ineficienței energetice decât zonele urbane, subliniind importanța intervențiilor orientate spre îmbunătățirea eficienței energetice în aceste regiuni. Dovezile obținute anterior sugerează că, în România, este nevoie în continuare să se construiască locuințe sociale, drept o măsură ce ar putea atenua provocările legate de energie pentru categoriile vulnerabile ale populației.

Care sunt principalele bariere structurale și comportamentale care împiedică gospodăriile să depășească starea de sărăcie energetică, să adopte tehnologii mai curate și să utilizeze în mod durabil energia?

Încercând să înțelegem ponderile cheltuielilor cu energia, observăm corelații distincte între factorii tehnologici și caracteristicile socio-demografice. Variabilele corelate pozitiv cu ponderea cheltuielilor cu energia includ aspecte tehnologice, cum ar fi sursele de energie folosite pentru încălzire (peleți, gaze naturale etc.) și pentru pregătirea hranei (electricitate, gaze naturale etc.). Factorii socio-demografici, cum ar fi gospodăriile formate dintr-o singură persoană în vârstă, care au membri șomeri, care sunt conduse de o femeie sau care folosesc tipuri de canalizare improvizate, prezintă, de asemenea, corelații pozitive cu ponderile mari ale cheltuielilor cu energia. Această analiză oferă informații de perspectivă clare despre diferiții factori de influență ai cheltuielilor cu energia.

Analiza sugerează o corelație între ponderea cheltuielilor cu energia și tehnologia folosită pentru pregătirea hranei și încălzire; nivelul veniturilor joacă, de asemenea, un rol. Cu toate acestea, sunt necesare analize mai aprofundate pentru a înțelege pe deplin această corelație, în care sunt incluși factori precum conectivitatea, preferințele gospodăriei, eficiența energetică a tehnologiilor utilizate și costurile asociate. Deși nivelul veniturilor are, la rândul său, o anumită influență, impactul său este relativ minor. Anumite tipuri de gospodării, cum ar fi cele cu o singură persoană în vârstă, cele cu mulți membri șomeri și cele conduse de o femeie, au fost mai predispuși să semnaleze ponderi mai ridicate ale cheltuielilor cu energia. Decidenții politici preocupați de fenomenul sărăciei energetice trebuie să acorde prioritate intervențiilor care vizează în mod specific aceste gospodării. Cu toate acestea, se recomandă prudență în interpretarea ponderilor cheltuielilor cu energia, deoarece acestea pot fi influențate de factori precum conectivitatea și accesul la

resurse, pentru care gospodăriile nu trebuie să plătească (cum ar fi lemnul de foc adunat de pe proprietăți sau din pădurile din apropiere), care au potențialul de a exercita influențe subiective asupra rezultatelor.

Înțelegerea factorilor care influențează ponderea cheltuielilor cu energia, în special a corelațiilor pozitive cu elementele tehnologice și socio-demografice, are implicații vitale la nivelul politicilor. O astfel de analiză impune măsuri adaptate de sprijinire a veniturilor, care pot ajuta gospodăriile vulnerabile să își gestioneze eficient costurile cu energie. Decidenții politici trebuie să aibă în vedere intervenții orientate și adaptate caracteristicilor gospodăriilor, cum ar fi gospodăriile cu o singură persoană în vârstă, cele cu mai mulți membri șomeri sau cele conduse de femei, având că în acestea ponderea cheltuielilor cu energia este mai mare, în special în perioade de criză și pe termen scurt. În plus, sunt necesare programe de sprijin pentru a spori eficiența energetică a acestor gospodării, deoarece astfel de programe pot genera economii pe termen lung și pot conduce la reducerea poverii financiare legate de energie. Promovarea unor tehnologii de încălzire și pregătire a hranei care să fie eficiente din punct de vedere energetic ar putea contribui la economii de costuri pentru gospodării. Adaptarea politicilor la acești factori specifici prezintă oportunitatea de a îmbunătăți accesibilitatea și eficiența energetică, în special pentru categoriile demografice vulnerabile.

Vulnerabilitatea mai mare la sărăcia energetică a gospodăriilor formate dintr-o singură persoană în vârstă și a pensionarilor cu venituri limitate și fixe subliniază, la rândul său, importanța intervențiilor orientate. Tratarea cu prioritate a renovărilor de locuințe, pentru a deveni eficiente din punct de vedere energetic, și creșterea gradului de conștientizare a gospodăriilor cu venituri reduse cu privire la problemele de mediu sunt componente esențiale ale unei strategii cuprinzătoare.

Un alt factor care influențează ponderea cheltuielilor cu energia și ratele sărăciei este deținerea în proprietate sau accesul la resurse capabile să genereze energie, cum ar fi plantațiile forestiere sau recoltarea ilegală a lemnului. Cercetările sugerează că utilizarea lemnului pentru pregătirea hranei și încălzire este deosebit de importantă în zonele rurale. Studiile care urmează să fie realizate trebuie să urmărească estimarea posibilului impact al acestor factori asupra denaturării ponderilor cheltuielilor cu energia și, în consecință, a ratelor sărăciei energetice.

Studiul de față investighează și tranziția către proprietăți rezidențiale care folosesc surse de energie durabile, care necesită deopotrivă modernizări tehnologice, dar și schimbări de atitudine, ca soluție pentru a depăși starea de sărăcie energetică. Voința mai degrabă limitată de a moderniza sistemele de încălzire din România evidențiază provocările întâmpinate în stimularea unor modificări comportamentale, ale căror motive să fie mai puternice decât constrângerile financiare, și punctează necesitatea unor măsuri de politică incluzive și orientate, dar și a unei comunicări clare pentru a sprijini adoptarea surselor regenerabile de energie.

Mecanismele de sprijin financiar personalizate, care integrează motivațiile fără caracter financiar în proiectarea și implementarea acestora, sunt esențiale pentru ca procesele de tranziție energetică să fie incluzive și durabile.

Analiza barierelor și catalizatorilor tranziției către sisteme de încălzire durabile se concentrează pe factorii financiari, informaționali și comportamentali. Preocupările financiare privesc atât costurile investițiilor inițiale, cât pe cele ale utilizării curente. Obstacolele financiare, în special preocupările legate de accesibilitate, s-au remarcat drept cele mai importante în rândul participanților. Aceștia percep costurile modernizării sistemelor de încălzire ca fiind foarte ridicate, 80% declarând că se așteaptă la dificultățile financiare dacă vor fi nevoiți să suporte costurile unor astfel de modernizări. Aceste obstacole diferă de la o regiune la alta, partea de sud-est a României confruntându-se cu cele mai mari dificultăți financiare. Obstacolele legate de informare includ cunoștințele limitate deținute despre programele de sprijin a modernizării sistemelor de încălzire, de vreme ce doar 11,3% dintre cei chestionați înțeleg pe deplin tipurile de ajutoare de care dispun. Barierele comportamentale înseamnă convingeri negative, cum ar fi inconvenientele pe care cred că le vor genera modernizările și importanța influenței sociale.

Constrângerile financiare și cele legate de cunoștințe sunt bariere importante care împiedică multe gospodării să își modernizeze sursele de energie. Doar o parte redusă a populației s-a declarat familiarizată cu programele de sprijin existente, în cadrul cărora ar putea beneficia de asistență financiară a realiza astfel de modernizări. Îmbunătățirea modului de diseminare a informațiilor despre aceste programe s-ar putea dovedi crucială pentru a stimula și a permite mai multor gospodării să realizeze modernizări eficiente din punct de vedere energetic (în principal, de vreme ce acestea sunt legate de practici durabile de încălzire durabilă), contribuind în cele din urmă la atenuarea sărăciei energetice și a impactului negativ asupra mediului.

Lipsa cunoștințelor și nivelul redus de conștientizare cu privire la programele de sprijin, alături de procedurile complexe de atragere a sprijinului, împiedică și mai mult tranziția către durabilitate. Necunoașterea programelor de subvenții existente este evidentă, generând sentimente de excludere în rândul posibililor beneficiari. Provoacă cu caracter tehnic întâmpinate în depunerea online a cererilor de sprijin limitează și mai mult participarea, în special în rândul persoanelor în vârstă și în regiunile unde fondurile se epuizează rapid.

Un sondaj realizat în luna iulie 2023 a relevat faptul că aproximativ jumătate din populația României este deschisă la înlocuirea aparatelor existente cu unele mai eficiente din punct de vedere energetic. Totuși, doar o foarte mică parte dintre respondenți și-a exprimat interesul și față de modernizarea sistemului de încălzire sau a izolației locuințelor lor. Încurajarea adoptării pe scară mai largă a unor tehnologii eficiente din punct de vedere energetic și îmbunătățirea locuințelor ar putea contribui în mod semnificativ la atenuarea sărăciei energetice și la îmbunătățirea durabilității energetice generale în țară.

Convingerile negative despre procesul de modernizare se referă la complexitatea și siguranța sistemelor moderne de încălzire.

Construirea încrederii în eficiența și durabilitatea sistemelor moderne, mai ales a celor alimentate cu energie electrică, este crucială. Tendința generală este ca gradul de încredere instituțională în programele guvernamentale de sprijin să fie redus, datorită lipsei percepute de transparență și preocupărilor legate de alocarea discreționară a fondurilor.

În luna iulie 2023, în ciuda faptului că aproape 7 din 10 români percep modernizările ca pe un inconvenient, o proporție similară a populației înțelege beneficiile aduse de aceste îmbunătățiri. Acest lucru indică un potențial conflict între inconvenientele percepute ale modernizărilor și înțelegerea impactului pozitiv al acestora asupra eficienței energetice și a economiilor de costuri. Creșterea gradului de conștientizare cu privire la avantajele modernizărilor și eliminarea convingerilor eronate ar putea încuraja și mai mulți români să adopte tehnologii și practici eficiente din punct de vedere energetic.

În ciuda acestor obstacole, există și catalizatori comportamentali. Estimările reieșite din sondajele rapide realizate de Banca Mondială în anul 2023 indică faptul că majoritatea românilor cunoșteau consumul de energie al propriei locuințe. Acest lucru poate contribui la luarea deciziilor despre consum și cheltuieli în cunoștință de cauză și, în continuare, la o gestionare mai eficientă a energiei. Aproximativ 70% dintre respondenți cunoșteau avantajele modernizărilor, cum ar fi facturi mai mici, confort, creșterea valorii proprietăților și impactul pozitiv asupra mediului. Mesagerii de încredere, cum ar fi prietenii și familia, dar și tehnicienii independenți, joacă un rol esențial în influențarea deciziilor. Încrederea în beneficiile sistemelor moderne de încălzire și acțiunile comunitare, alături de mesagerii de încredere, au fost identificați drept catalizatori esențiali.

Dovezile de care dispunem ne indică o tendință îngrijorătoare în care gospodăriile mai sărace sunt și cele care cunosc mai puțin și sunt mai puțin preocupate de problemele de mediu. Acest lucru sugerează că sărăcia energetică și durabilitatea mediului trebuie abordate într-o manieră care să ia în considerare circumstanțele și provocările unice ale gospodăriilor dezavantajate din punct de vedere economic. În același timp, anumite categorii vulnerabile, cum ar fi gospodăriile cu un număr mare de membri, raportează o expunere mai mare la problemele de mediu, ceea ce face imperativă implementarea unor măsuri care să susțină eforturile acestor comunități de a atinge eficiența energetică și de a proteja mediul în care trăiesc.

Care sunt implicațiile creșterii prețurilor la energie pentru bunăstare?

Creșterea bruscă a prețurilor la energie în Uniunea Europeană și la nivel global, ca urmare a invaziei Ucrainei de către Rusia, a urgentat necesitatea de a aborda cu eficacitate problema sărăciei energetice. Am simulat posibilul impact al creșterii prețurilor la energie asupra sărăciei energetice și bunăstării.

Simulările noastre de bază indică o creștere moderată a sărăciei energetice, anumite categorii fiind însă mult mai afectate. În scenariul nostru de referință, respectiv al unei creșteri cu 40% a prețurilor la energie, impactul preconizat este semnificativ. În medie, în simularea noastră, sărăcia energetică (P10)¹ crește cu 2,3 puncte procentuale în rândul populației. Categoriile vulnerabile, inclusiv gospodăriile care beneficiază de sprijin din partea autorităților locale, cele care primesc indemnizații de invaliditate și cele formate dintr-o singură persoană în vârstă, sunt afectate în mod disproporționat comparativ cu alte categorii demografice. În plus, creșterea ratelor de sărăcie energetică este mai pronunțată la nivelul inferior al distribuției bunăstării, ceea ce indică faptul că segmentele de populație cel mai dezavantajate din punct de vedere economic suportă din plin și cele mai mari creșteri de prețuri. În special, a doua cea mai redusă cvintilă a veniturilor ar înregistra o creștere substanțială de 10,1 puncte procentuale a ratelor de sărăcie la risc, subliniind severitatea impactului asupra acestei categorii specifice.

Simularea mai arată și că efectele directe ale creșterii cu 40% a prețurilor la energie ar putea conduce, de asemenea, la o creștere generală a ratelor de sărăcie în rândul persoanelor expuse la risc cu 2,2 puncte procentuale. Gospodăriile sărace din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie sunt cel mai afectate, confruntându-se cu rate mai ridicate ale sărăciei decât gospodăriile aflate într-o situație mai favorabilă. În plus, zonele rurale resimt efecte mai semnificative decât zonele urbane, evidențiind disparitățile dintre diferitele regiuni ale țării în ceea ce privește accesibilitatea energiei și sărăcia.

Analiza rezultatelor simulării, utilizând pragul internațional al sărăciei, respectiv 6,85 USD pe zi (PPC 2017²), arată că gospodăriile cu membri șomeri sunt cel mai afectate, deși impactul general asupra ratelor sărăciei este mai redus decât în scenariul de referință. Acest lucru subliniază importanța selectării indicatorilor potriviți ai sărăciei atunci când se evaluează efectele fluctuațiilor prețurilor la energie asupra populațiilor vulnerabile. Testele de sensibilitate, care pornesc de la diferite ipoteze privind elasticitatea prețurilor la energie, indică în mod consecvent efecte negative asupra ratelor sărăciei energetice, subliniind importanța acestui fenomen pentru decidenții politici și promotorii bunăstării sociale. Utilizarea indicatorilor bunăstării extrași din Statisticile Uniunii Europene privind veniturile și condițiile de trai (SVCT-UE) validează rezultatele, asigurând o înțelegere aprofundată a implicațiilor modificărilor prețurilor la energie asupra nivelului de bunăstare al diverselor grupuri demografice.

¹ În acest caz, sărăcia energetică este definită ca proporția de gospodării care cheltuiesc mai mult de 10% din veniturile gospodăriei pentru energie.

² Pragul internațional al sărăciei este exprimat în paritatea puterii de cumpărare (PPC) a dolarului în anul 2017, pentru a reflecta diferențele de prețuri între țări și modificările costului vieții în timp. Banca Mondială folosește PPC pentru a converti diferite monede într-o unitate comună și pentru a stabili pragul sărăciei.

Ce măsuri se aplică și ce posibile măsuri de atenuare pot fi create pentru a combate sărăcia energetică și a-i proteja pe cei mai vulnerabili?

În România, abordarea sărăciei energetice reprezintă o prioritate-cheie, în conformitate cu obiectivele CE. Cadrul legal, în special Legea nr. 226/2021, introduce o nouă definiție a sărăciei energetice, și anume imposibilitatea consumatorului vulnerabil de acoperire a „nevoilor energetice minimale”. Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei se axează pe programe de izolare termică și compensarea lunară a cheltuielilor de încălzire. Reintroducerea prețurilor reglementate a condus la subvenționarea implicită a energiei.

Strategia națională de renovare pe termen lung (SRTL) recunoaște sărăcia energetică, punând accentul pe un cadru legal îmbunătățit și pe colaborarea cu autoritățile locale. Statele membre ale Uniunii Europene (UE), inclusiv România, trebuie să abordeze sărăcia energetică în Planurile lor naționale în domeniul energiei și climatei, ca parte a Ordinii ecologice europene (*Green Deal*). Inițiativa Valul Renovării și cadrul legal al UE impun acțiuni de combatere a sărăciei energetice și pentru atingerea obiectivelor de eficiență energetică. Fondul Social pentru Climă (FSC), care a fost creat în luna iunie 2023, alocă României fonduri pentru a aborda sărăcia energetică și a transporturilor în perioada 2026-2032, susținând măsuri de politici, inclusiv sprijinirea temporară a veniturilor și investiții în eficiența energetică și renovarea clădirilor.

Guvernul României a adoptat o abordare multifacetată în legătură cu sărăcia energetică, în special ca răspuns la recenta criză energetică. Printre cele mai importante măsuri de politică se numără plafoane nespecifice impuse prețurilor la energie, inițiative de sprijinire a veniturilor și programe de eficiență energetică. Măsurile neorientate implică plafonarea prețurilor la energie electrică și gaze naturale cu scopul de a proteja consumatorii împotriva unor creșteri bruște și abrupte. Deși sunt ușor de pus în aplicare, se poartă în continuare discuții în legătură cu corectitudinea și eficacitatea acestor măsuri, date fiind impactul lor fiscal și necesitatea unei mai clare direcționări a acestora. Măsuri orientate de sprijinire a veniturilor sunt implementate prin intermediul sistemului de protecție socială din România, asistând familiile vulnerabile prin programe bazate pe nivelul veniturilor.

Acestea includ subvenții pentru încălzire în sezonul rece, care, deși sunt progresive, nu reușesc să atenueze sărăcia din cauza adecvării limitate a prestațiilor. Guvernul a introdus și carduri de energie și vouchere pentru anumite categorii, cum ar fi pensionarii și persoanele cu dizabilități, pentru a compensa o parte din cheltuielile excesive cu încălzirea.

Alături de sprijinirea veniturilor, măsurile de eficiență energetică joacă un rol crucial în combaterea sărăciei energetice. Programe precum Programul național multianual privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe și Valul Renovărilor se concentrează pe creșterea eficienței energetice a clădirilor, mai ales în zonele marginalizate. Prin intermediul acestor inițiative se acordă sprijin financiar pentru renovarea clădirilor și prioritizarea proiectelor în regiunile urbane sau rurale cu populații expuse la riscul de sărăcie și excluziune socială. Angajamentul guvernului față de proiectele ecologice (verzi), inclusiv cele de eficiență energetică, este evident în alocațiile făcute în cadrul PNRR. Aceste eforturi cuprinzătoare urmăresc să atenueze impactul creșterii costurilor la energie asupra gospodăriilor vulnerabile și să identifice soluții pe termen lung la problema sărăciei energetice în România.

Guvernului României i se recomandă să adopte o strategie duală, bazată pe principii generale și simulări de politici, pentru a atenua sărăcia energetică și a proteja categoriile vulnerabile ale populației. Din analiză reies următoarele principii fundamentale:

- 1. Măsuri de protecție socială și Eficiență energetică:** Definirea unor măsuri de protecție socială eficace este esențială pentru ameliorarea pe termen scurt a problemei sărăciei energetice. În același timp, prioritizarea măsurilor de eficiență energetică dedicate gospodăriilor poate crește nivelul general al bunăstării pe termen mediu. Deși acordarea de ajutor financiar individual în viitorul apropiat este extrem de importantă pentru ca aceste persoane să facă față provocărilor economice actuale, este la fel de important să se pună în aplicare și strategii care să asigure beneficii durabile pe termen mai lung.
- 2. Politici orientate către categoriile vulnerabile:** Politicile trebuie să fie fundamentate de o înțelegere corectă a modelelor cheltuielilor cu energia și a accesibilității pentru toate nivelurile veniturilor. Identificarea categoriilor vulnerabile este esențială în procesul de formulare a unor politici care acordă prioritate persoanelor dezavantajate din punct de vedere socio-economic și asigură o tranziție echitabilă către practici energetice durabile.

- 3. Orientare strategică și Viabilitate fiscală:** Decidenții politici trebuie să adopte măsuri bine direcționate care să pună în balanță atât rentabilitatea, cât viabilitatea fiscală. Prioritizarea beneficiarilor în funcție de nevoile lor specifice, mai degrabă decât pe baza unei abordări universale, previne direcționarea resurselor către persoane care nu sunt în nevoie și, astfel, permite acordarea de prestații mai generoase categoriilor de populație îndreptățite să le primească.
- 4. Ajustarea nivelurilor prestațiilor:** Este esențial ca nivelurile prestațiilor să fie periodic ajustate pentru a reflecta creșterea costului vieții. Este necesar să se implementeze mecanisme de indexare a prestațiilor guvernamentale și a creditelor fiscale pentru a le maximiza efectele de atenuare a sărăciei și pentru a preveni „alunecarea” gospodăriilor în sărăcie din cauza erodării valorii prestațiilor.

Rezultatele simulărilor de politici oferă perspective valoroase asupra strategiilor eficace de abordare a sărăciei energetice și de protejare a categoriilor vulnerabile ale populației din România. Per ansamblu, simulările noastre arată că abordările orientate de sprijinire a veniturilor își ating scopurile de atenuare a impactului creșterii prețurilor la energie în condiții de rentabilitate. Multe țări din UE au stabilit plafoane de preț pentru a-și proteja consumatorii împotriva creșterii prețurilor la energie, alături de alte forme de ajutor financiar. Totuși, o astfel de restricționare a costurilor energiei aduce adesea beneficii grupurilor cu venituri mai mari, este mai puțin eficace decât măsurile orientate de asistență socială și poate exercita presiuni importante asupra resurselor fiscale. Adaptând intervențiile pentru a răspunde nevoilor specifice ale diferitelor categorii vulnerabile, decidenții politici au posibilitatea de a optimiza modul de alocare a resurselor și pot obține rezultate mai substanțiale în atenuarea sărăciei energetice. Dintre abordările orientate, accentul pus pe gospodăriile formate dintr-o singură persoană în vârstă și pe pensionarii expuși la riscul de sărăcie se remarcă prin eficiența și fezabilitatea deosebită, de vreme ce aceste gospodării sunt relativ ușor de identificat și asistat. Cu toate acestea, este important ca în procesul de definire a intervențiilor să fie recunoscute și celelalte preocupări legate de echitate, cum ar fi aspectele inter-generaționale. Identificarea unui echilibru între sprijinul orientat către categorii specifice și menținerea unei distribuții echitabile a prestațiilor la nivelul întregii societăți rămâne un aspect critic al procesului de elaborare a politicilor.

Simulările explorează două scenarii distincte de politici, fiecare propunând o abordare nuanțată a provocărilor generate de creșterea prețurilor la energie.

Scenariul de politică 1 - Măsuri de sprijinire a veniturilor finanțate extern

În acest scenariu, măsurile de sprijinire a veniturilor sunt propuse și finanțate din surse externe de finanțare, în special din FSC. Accentul se pune pe orientarea spre categorii vulnerabile, cu un accent deosebit pe gospodăriile formate dintr-o singură în vârstă și pe pensionarii expuși la riscul de sărăcie. În gospodăriile cu pensionari, ale căror surse de venit sunt în principal fixe, ratele de acoperire a programelor sociale în rândul persoanelor sărace din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie energetice sunt inferioare populației generale. Acest lucru sugerează că pensionarii nu beneficiază de sprijin corespunzător, în ciuda eforturilor de a aborda sărăcia energetică la nivelul diferitelor categorii. Simulările arată că o abordare care se axează pe categoriile vulnerabile este deopotrivă rentabilă și eficientă în atenuarea efectelor negative ale creșterii prețurilor la energie. Direcționând asistența financiară către aceste categorii expuse la risc identificate, simulările demonstrează o reducere substanțială atât a sărăciei, cât și a decalajului dintre bogați și săraci. O astfel de strategie orientată optimizează modul de alocare a resurselor și asigură că cele mai vulnerabile segmente ale populației beneficiază de sprijinul necesar.

Scenariul de politică 2 - Măsuri de sprijinire a veniturilor finanțate prin eliminarea treptată a plafonării prețurilor la energie

Al doilea scenariu implică finanțarea măsurilor de sprijinire a veniturilor prin eliminarea treptată a plafonării prețurilor la energie. În ciuda potențialului de creștere a prețurilor la energie, acest scenariu de politică își propune să utilizeze veniturile fiscale obținute prin eliminarea plafoanelor de preț pentru a finanța măsurile orientate de asistență. Simulările evidențiază importanța critică a sprijinirii gospodăriilor cu o singură persoană în vârstă și a pensionarilor. Astfel, politicile își dovedesc eficacitatea în atenuarea efectelor negative, oferind un tampon împotriva creșterii prețurilor la energie și, în mod remarcabil, reducând nivelurile sărăciei dincolo de valorile de referință anterioare creșterii prețurilor. Acest lucru subliniază reziliența și eficacitatea măsurilor orientate de sprijinire a veniturilor, chiar și într-un context economic presărat cu și mai multe provocări ca urmare a eliminării plafoanelor de preț.

În timpul sezonului de iarnă 2022/2023, prețurile au fost plafonate ca răspuns la criza energetică, cu scopul de a atenua impactul creșterii costurilor energiei asupra gospodăriilor. Dacă aceste plafoane ar fi eliminate și, în schimb, s-ar finanța măsuri de sprijinire a veniturilor, s-ar putea obține un impact mai semnificativ asupra atenuării sărăciei, de vreme ce ar fi vizate în mod specific anumite categorii vulnerabile.

Deși măsurile de sprijinire a veniturilor sunt puțin mai dificil de administrat decât plafoanele impuse prețurilor, acestea reprezintă o abordare rentabilă și, probabil, mai eficientă de ajută categoriile cele mai vulnerabile să gestioneze prețurile mai mari. În ciuda faptului că eliminarea plafoanelor de preț înseamnă că prețurile la energie ar crește și mai mult, măsurile orientate ar putea atenua acest efect negativ. În special, dacă accentul se pune pe pensionarii expuși la riscul de sărăcie, se preconizează că impactul de reducere a sărăciei poate fi considerabil. În cazul în care veniturile fiscale obținute în urma eliminării plafoanelor de preț vor fi folosite pentru a finanța transferurile de numerar către pensionari, ratele de sărăcie în rândul persoanelor expuse la risc ar putea scădea sub nivelurile anterioare creșterii prețurilor.

Rezultatele micro-simulării evidențiază avantajele prezentate de programele orientate de transfer de numerar în atenuarea sărăciei cauzate de creșterea prețurilor la energie. Accentul pus pe categoriile vulnerabile, cum ar fi gospodăriile cu o singură persoană în vârstă și pensionarii se dovedește o măsură mai eficientă și cu un impact mai pronunțat. Astfel de programe conduc la atenuări substanțiale ale ratelor sărăciei și ale decalajului dintre bogați și săraci, subliniind importanța adaptării intervențiilor la nevoile unice ale categoriei demografice identificate ca expusă la risc. Constatările întăresc ideea că o abordare nuanțată și adaptată la diferențele categorii a transferurilor de numerar este esențială pentru a obține o atenuare semnificativă și durabilă a sărăciei, în contextul fluctuațiilor prețurilor la energie.

O comunicare clară este vitală pentru ca intervențiile de politică să se bucure de sprijin public. Dovezile prezentate în acest raport atrag atenția și asupra rolului esențial al sprijinului guvernamental și al strategiilor eficiente de comunicare în succesul noilor măsuri. Informațiile de perspectivă reieșite dintr-un sondaj al Băncii Mondiale evidențiază importanța unei comunicări clare a beneficiilor și costurilor asociate intervențiilor de politică în protejarea categoriilor de populație sărace din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie. După cum a constatat acest sondaj, percepțiile publicului reprezintă un aport valoros, pe care decidenții politici se pot baza pentru a se asigura că modificările aduse sistemelor de protecție existente legate de sărăcia energetică se bucură de sprijin pe scară largă. Se evidențiază astfel necesitatea unei abordări transparente și clar comunicate pentru a asigura încrederea și cooperarea publicului în implementarea măsurilor de atenuare a sărăciei energetice.

Este esențial ca aceste măsuri de sprijinire a veniturilor, care sunt pe termen mai scurt, să vină la pachet și cu măsuri de eficiență energetică pe termen mediu. Combinând ajutorul financiar imediat cu strategii de eficiență energetică termen lung, putem crea un sistem de sprijin mai rezilient și mai durabil, care să răspundă atât presiunilor economice actuale, cât și provocările energetice viitoare.

Trebuie concepute intervenții de politică, cum ar fi programe de eficiență energetică/modernizare, pentru a sprijini tranziția către durabilitate energetică atât la nivelul gospodăriilor sărace/vulnerabile din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie, cât și al celor aflate în situații mai favorabile. Deși sunt necesare intervenții orientate spre stabilizarea prețurilor la energie, acestea trebuie completate de programe care facilitează tranzițiile energetice durabile (în special legate de încălzire) în rândul tuturor categoriilor relevante ale populației din România.³ Astfel de programe sunt extrem de importante datorită utilizării ineficiente a sistemelor de încălzire pe bază de electricitate în lunile cele mai reci, pentru a completa metodele tradiționale ineficiente și murdare de încălzire cu combustibil solid (ex. lemn de foc și cărbune). În România există doar câteva programe care subvenționează modernizări eficiente din punct de vedere energetic (cum ar fi sisteme noi de încălzire și izolație). Chiar și atunci când aceste programe există, ele nu sunt cunoscute pe scară largă, iar nivelul de încredere în instituțiile însărcinate cu sprijinirea tranziției energetice durabile este chiar și mai redus. Sunt necesare programe care să sprijine acest proces de tranziție într-o manieră holistică; modul în care acestea sunt proiectate și implementate poate fi fundamentat pe perspectivele extrase din știința comportamentală pentru a veni cel mai mult în sprijinul gospodăriilor sărace și vulnerabile din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie.

Consolidarea inițiativelor de eficiență energetică impune adoptarea unei abordări cuprinzătoare, care să aibă în vedere strategiile pe termen mediu și perspectivele extrase din știința comportamentală. În primul rând, o tranziție energetică durabilă necesită abordări pe termen mediu care să faciliteze transformări la nivelul tehnologiilor, combustibililor și practicilor de utilizare. Prioritizarea programelor de sprijin pentru modernizare, orientate spre un proces de tranziție durabil, este imperativă și trebuie să fie avută în vedere mod corespunzător, alături de măsurile pe termen scurt, pentru a putea asigura un impact generalizat și de durată.

În al doilea rând, integrarea perspectiveilor extrase din știința comportamentală este esențială pentru îmbunătățirea inițiativelor de eficiență energetică. Dacă accentul se pune pe aspectele comportamentale, abordarea ineficiențelor energetice poate fi mult îmbunătățită, în special în ceea ce privește sistemele de încălzire, cu un accent aparte pus pe gospodăriile cu venituri reduse. Pentru a realiza o tranziție durabilă, este esențial ca programele de renovare existente să fie extinse, asigurându-se că acestea acoperă și gospodăriile sărace din punctul de vedere al asigurării necesarului de energie și zonele rurale, încurajând astfel incluziunea și eficacitatea în îmbunătățirea eficienței energetice.

Pentru a concluziona, o strategie cuprinzătoare, care implică măsuri orientate de sprijinire a veniturilor, simulări ale politicilor strategice și accentul pe o tranziție energetică durabilă, ghidată de perspectivele extrase din știința comportamentală, poate atenua în mod eficace sărăcia energetică și poate proteja cele mai vulnerabile categorii de populație din România. Cercetările viitoare trebuie să abordeze lacunele de cunoștințe, în special înțelegerea dinamicii utilizării lemnului, pentru a perfecționa strategiile de combatere a sărăciei energetice în România.

În cele din urmă, dat fiind caracterul său multidimensional, abordarea sărăciei energetice impune o abordare multisectorială. Sectoarele vizate sunt cele ale energiei, transporturilor, infrastructurii, precum și sectoarele sociale, dar este necesară și colaborare la diferite niveluri geografice (nivel central și local). Măsurile eficace trebuie să implice diverse părți interesate, inclusiv grupurile marginalizate, pentru a asigura urmărirea, analiza și dezvoltarea unor politici publice fundamentate pe informații. Procesul de tranziție energetică durabilă poate fi definit ca trecerea la o utilizare mai curată și mai eficientă din punct de vedere energetic a energiei, prin adoptarea unor tehnologii energo-intensive moderne (spre exemplu, aparate moderne de încălzire) și modernizări complementare (spre exemplu, izolație).

³ Procesul de tranziție energetică durabilă poate fi definit ca trecerea la o utilizare mai curată și mai eficientă din punct de vedere energetic a energiei, prin adoptarea unor tehnologii energo-intensive moderne (spre exemplu, aparate moderne de încălzire) și modernizări complementare (spre exemplu, izolație).

